

Aluehallituksen vastine toimielinten lausuntoihin

Aluehallitus 27.11.2024

Toimielinten lausunnot

- Aluehallitus kiittää toimielimiä saamistaan kannanotoista.
- Aluehallitus sai kannanotot seuraavilta toimielimiltä:
 - Nuorisovaltuusto 11.10.2024
 - Vammaisneuvosto 17.10.2024
 - Palveluntuottajien vaikuttamistoimielin 21.10.2024
 - Vanhusneuvosto 22.10.2024
 - Järjestöjen ja seurakuntien vaikuttamistoimielin 22.10.2024
 - Työikäisten ja ikääntyneiden lautakunta 23.10.2024
 - Lasten, nuorten ja perheiden lautakunta 23.10.2024
 - Turvallisuuslautakunta 23.10.2024

Aluehallituksen talousarvioesityksessä huomioitu palaute (1/3)

- Lähes kaikki toimielimet ottivat kantaa siihen, että omaishoidon tuen alimman maksuluokan poistamista ei pitäisi tehdä ja esitetyn toimenpiteiden ei nähdä tuottavan tavoiteltua säästövaikutusta.
Aluehallituksen talousarvioesitys ei sisällä muutoksia omaishoidon tukeen.
- **Hoidon jatkuvuutta parannetaan ottamalla asteittain käyttöön omalääkärimalli.** Omalääkärimalli on jo osittain käytössä hyvinvointialueella ja sitä edelleen kehitetään. Omalääkäri nimetään aluksi paljon palveluja tarvitseville, kuten tietyille pitkäaikaissairaille sekä ympärivuorokautisessa palveluasumisessa sekä kotihoidossa oleville asiakkaille. Omalääkärimallissa pilotoidaan myös ammatinharjoittajamallia. Lisäksi kaikille asukkaille nimetään moniammatillinen omatiimi. Toimintamallin uudistamista pystytään tekemään talousarvion puitteissa. Asteittain on tarkoitus edetä yhteneväiseen toimintamalliin, huomioiden hyvinvointialueen sote-asemien jaottelu neljään kategoriaan ja tiimimallin toiminta.
- **Ikääntyneiden seniorikeskustoimintaa** kehitetään. Ikääntyneiden seniorikeskusmalli konseptoidaan ja palvelumuotoillaan yhteistyössä kuntien ja muiden paikallisten ja alueellisten toimijoiden kanssa. Toimintamallin kehittämisessä huomioidaan myös digineuvonta. Seniorikeskuksen ajatuksena on toimia pitkälti jalkautuen eli kohdata ikääntyneitä siellä, missä he muutoinkin ovat. Tarkoituksena on hyödyntää olemassa olevia kohtaamispaikkoja ja järjestää avoimia vastaanottoja. Jalkautuvalla työllä pystytään tekemään palvelu kynnyksettömäksi ja turvata palvelut myös harvaan asutulla alueella.

Aluehallituksen talousarvioesityksessä huomioitu palaute (2/3)

- **Lasten, nuorten ja perheiden palveluissa painottuvat selkeät palveluketjut ja sujuva yhteistyö** myös kuntien palvelujen, kuten varhaiskasvatuksen, koulutukseen, työllisyyspalvelujen ja nuorisopalvelujen, sekä järjestöjen ja seurakuntien kanssa. Perhekeskus kokoaa nämä toimijat yhteen ja ensi vuonna myös digitaalisesti sähköisen perhekeskuksen myötä.
- **Työikäisten pirstaleista palvelujärjestelmää sujuvoitetaan ja kootaan yhteen ensi vuonna.** TE24-uudistus, häätöjen ehkäisemisen ohjelma, asunnottomuusohjelma sekä yhteisösosiaalityö ja rakenteellinen sosiaalityö konkretisoivat työikäisten palvelujen aiempaa parempaa haltuunottoa. TE24-uudistuksessa eli työvoimapalvelujen kunnille siirtymisen yhteydessä kokeillaan hyvinvointialueen työskentelyä yhteisissä tiloissa työvoimaviranomaisten ja Kelan yhteisissä tiloissa.

Aluehallituksen talousarvioesityksessä huomioitu palaute (3/3)

- Talousarvioesityksen valmistelussa on huomioitu aluehallituksen priorisoimat toiminnan painopistealueet. Strategian neljän päätavoitteen lisäksi aluehallitus on halunnut vuosittain nostaa esille muutamia strategiaan liittyviä painopistealueita. Näitä painopistealueita vuodelle 2025 ovat:
 - 1) Hoitoon pääsyn ja jatkuvuuden parantamiseksi ja oikea-aikaisen palvelun kohdentamiseksi hoidon- ja palvelutarpeen arvioinnin kehittäminen kaikilla vastuualueilla.
 - 2) Etä- ja digipalveluiden vahvistaminen osana lähipalveluiden kokonaisuutta.
 - 3) Lasten ja nuorten perustason mielenterveyspalveluiden vahvistaminen.
 - 4) Riittävän julkisen palvelutuotannon varmistaminen esim. lastensuojelun laitoshoidossa.
 - 5) Perhekeskustoiminnan laajentaminen kunta- ja järjestöyhteistyössä.
 - 6) Henkilöstön työhyvinvointi, hyvä johtaminen ja määrätietoinen tavoitteellisuus näiden kehittämisessä, lisäksi rekrytointiprosessin vahvistaminen.
 - 7) Asiakaspalautejärjestelmien kehittäminen ja palautteiden hyödyntäminen toiminnan kehittämisessä.
 - 8) Tutkimus-, koulutus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta, uudistuminen ja kumppanuudet.
- Toimielinten tunnistamia negatiivisten vaikutusten riskikohtia seurataan osana kuukausi- ja neljännesvuosiraportointia. Mikäli ei toivottuja vaikutuksia toimenpiteistä aiheutuu, arvioidaan tarvittavia korjaavia toimenpiteitä.

Taustatiedoksi: Talousarvio 2025 – Yhteenvedo lautakuntien ja vaikuttamistoimielimien näkemyksistä

Työikäisten ja ikääntyneiden lautakunta 23.10.2024

Työikäisten ja ikääntyneiden lautakunta

Työikäisten ja ikääntyneiden lautakunta hyväksyy päätösehdotuksen (*merkitsee asian tiedokseen ja esittää aluehallitukselle ja edelleen aluevaltuustolle esittelytekstissä esitetyt huomiot koskien vuoden 2025 talousarvion valmistelua*), mutta antaa hyvinvointialuejohtajan talousarvioesitykseen seuraavat kannanottonsa:

- Investointeihin ja erityisesti ICT investointien tarpeellisuuteen toivotaan kiinnitettävän erityistä huomiota ja etsimään niistä vielä lisää säästöpotentiaalia
- Lautakunta ei kannata omaishoidon tuen alimman palkkioluokan soveltamisen päättämistä 1.1.2025 alkaen, koska sen katsotaan kasvattavan muiden palveluiden tarvetta ja kustannuksia.
- Lautakunta katsoo, että sijaismäärärahojen leikkaamisella ei saavuteta sille asetettuja kustannushyötyjä. Lautakunta katsoo, että enemmän säästöä saataisiin sijoittamalla varahenkilöstön määrän lisäämiseen.

Lasten, nuorten ja perheiden lautakunta 23.10.2024

Lasten, nuorten ja perheiden lautakunta

Lasten, nuorten ja perheiden lautakunta antoi seuraavat näkemykset talousarvioon:

- Lasten, nuorten ja perheiden lautakunta toteaa, että lautakunnan vastuualueeseen kuuluviin toimintoihin ei ole kohdistunut merkittäviä leikkauksia aiemmissa talousarvioesityksissä. Lautakunta toteaa, että vaikka nyt esitetyt leikkaukset eivät euromääräisesti ole talousarvioesityksen ylimpään luokkaan kuuluvia, suhteessa vastuualueen budjettiin leikkaukset ovat yhtä suuria kuin muilla vastuualueilla.
- Lautakunta ymmärtää leikkauksien tarpeen tässä taloustilanteessa. Lautakunta pitää kuitenkin tärkeänä, että talousarviota laadittaessa leikkaukset eivät kohdistuisi jo nyt heikoimmassa asemassa oleviin. Lautakunta perustelee näkemystään sekä pyrkimyksenä vähentää inhimillistä kärsimystä että taloudella: ongelmien kasaantuminen samoille yksilöille ja samoihin perheisiin nostaa herkästi kokonaiskustannuksia entisestään. Ehkäisevistä palveluista karsiminen johtaa usein kustannusten kasvamiseen myöhemmässä vaiheessa.

Lasten, nuorten ja perheiden lautakunta

- Lautakunta näkee, että toimintatapojen jatkuva ja aktiivinen kehittäminen on välttämätöntä. Sopeuttamistoimenpiteistä tulee tehdä vaikutusten arviointia ja riskianalyysejä sekä ennakkollisesti että säännöllisesti jälkikäteen. Lautakunta korostaa toimintakulttuurin ja yhdyspintatyön merkitystä myös säästöjen ja tehokkuuden merkityksen kannalta. Lautakunta tukee ja kannattaa yhteistyötä ITLA:n kanssa.
- Opiskeluhooltoon, perhetyöhön ja neuvolapalveluihin kohdistuvien leikkausten osalta lasten, nuorten ja perheiden lautakunta toteaa, että niihin sisältyy merkittävä riski, ja näiltä osin tilannetta on seurattava erityisen tiiviisti.
- Lautakunta näkee, että palvelujen tuottajan roolin lisäksi Keski-Suomen hyvinvointialue voisi omaksua aktiivisemmän roolin myös yhteiskunnalliseen keskusteluun osallistujana. Erityisen tärkeinä keskusteluteemoina lautakunta pitää lastensuojelua, nuorten syrjäytymistä ja mielenterveyden häiriöiden lisääntymistä.

Turvallisuuslautakunta

23.10.2024

Turvallisuuslautakunta

- Turvallisuuslautakunnan näkemyksen mukaan lautakuntien ja vaikuttamistoimielinten jäsenten kirjaamiin kommentteihin pohjautuvaan lausuntoon oli koostettu keskeiset huomiot.
- Asukkaiden (sekä luottamushenkilöiden) äänen kuuluville saamisen kannalta ongelmallisena pidettiin vähäistä vastaajien lukumäärää. Mahdollisuutta kommentoida talousarvioesitystä sähköiselle alustalle käytti kaikista lautakunnista ja vaikuttamistoimielimistä yhteensä vain 10 henkilöä.
- Turvallisuuslautakunta täydensi kokouksessa lausuntoa kriittisellä arvioinnilla talousarvion valmisteluprosessista; toimielinten todellisista vaikuttamisen mahdollisuuksista, sekä talousarvio –asiakirjan pituudesta ja luettavuudesta.
 - Turvallisuuslautakunta koki talousarvioon perehtymisen, sen arvioinnin sekä näkemysten kirjaamiseen varatun ajan olevan liian lyhyt suhteessa materiaalin laajuuteen.
 - Turvallisuuslautakunnan mielestä talousarvio –asiakirja on liian pitkä, voi laajuutensa vuoksi aiheuttaa luottamuspulaa tai etääntymistä hyvinvointialueen ja asukkaiden välillä. Vertailukohtana esitettiin Varhan ja Pirhan TA –kirjat.
 - Turvallisuuslautakunta näki tarpeellisena selvittää, miksi talousarvioesitykseen vaikuttamista ei koettu tärkeäksi.
 - Sekä talousarvion valmisteluprosessia, että ta –dokumenttia tulisi kehittää paremmin todellisia vaikuttamisen mahdollisuuksia huomioivaksi

Nuorisovaltuusto 11.10.2024

Nuorisovaltuusto

- Esityksessä mainitaan 10 htv vähennys psykologien vuokratyöstä. Nuorisovaltuusto toivoo, että psykologien rekrytointiin ja saatavuuteen panostetaan taloustilanteesta huolimatta, sillä palvelu on nuorille äärimäisen tärkeä. Vuokratyöstä vähentäminen ei saa vaikuttaa psykologipalveluiden saatavuuteen.
- Perhehoidon osalta nuorisovaltuusto toivoo, että pyritään jatkuvuuteen hoitosuhteissa, että vältettäisiin hylätyksi tulemisen kokemuksilta.
- Omaishoidontuen leikkaukset herättävät huolta, ainoa hyvä asia on, etteivät leikkaukset kohdistu alle 18 v omaishoidontukeen.
- Nuorisovaltuusto ymmärtää leikkaukset tässä taloustilanteessa ja toivoo, että leikkaukset eivät kohdentuisi liikaa jo nyt heikossa asemassa oleviin.

Vammaisneuvosto 17.11.2024

Vammaisneuvosto

- Omaishoidon 1.hoitopalkkioluokan pois leikkaaminen ei ole hyväksyttävä vaihtoehto. Tämä tulee lisäämään kotiin vietäviä palveluita. Vammaisneuvosto toivoo tehtävän asiasta huolellisen vaikutusten arvioinnin ennen päätöksentekoa.
- Vuokrien ja asiakasmaksujen korotukset saattavat aiheuttaa toimeentulo-ongelmia paljon palveluita käyttävillä pienituloisilla. Palveluohjauksen rooli ja merkitys lisääntyy.
- Hallinnon rakenteiden selkeyttäminen ja madaltaminen saa kiitosta, sekä päällekkäisten toimintojen karsiminen
- Esitetty sosiaali- ja terveystalouden uusi toimialue saa kannatusta.
- Sosiaali- ja terveystalouden 24/7 tilannekeskuksen toiminnan käynnistäminen 2025 on hyvä asia. Tämän toivotaan parantavan maaseutualueiden turvahälytysten vasteaikaa. Viive hälytyksen ja turvapartion saapumiseen on nykyisellään pitkä kaupunkialueiden ulkopuolella.
- Erikoissairaanhoidon poliklinikkamaksuun sekä sarjahoitojen maksuun esitetty 45 % korotus on kohtuuton. Tämä saa aikaan sen, että hoidot jätetään kokonaan väliin tai niihin hakeudutaan liian myöhään.
- 100 e korotus asukasvuokriin on liian kova, mutta esittelyssä nousi esiin tämän koskevan vain yhtä asuntoa. Keskimääräinen korotus 38 e on vielä hyväksyttävä. On huolehdittava siitä, ettei jatkossakaan tule kovia korotuksia.

Palveluntuottajien vaikuttamistoimielin 21.10.2024

Palveluntuottajien vaikuttamistoimielin

- Pelkona on, että kustannussäästöt jäävät vain lyhyen aikavälin säästöiksi ja aikaansaavat lisäkustannuksia myöhemmin
- Maininnat ostopalveluiden karsimisesta huolestuttaa. Aikataulut ja suunnitelmallisuus olisi tärkeää palveluntuottajille.
- Vaikuttamistoimielin toivoo tarkempia säästölaskelmia
- Palvelusetelmäärärahasta supistetaan, mistä seteleistä?
- Omaishoidosta ja henkilökohtaisen avun palvelusetelitoiminnasta säästäminen saattaa siirtää kustannuksia toiseen paikkaan.
- Sijaismäärärahojen vähentämisellä voi olla isoja vaikutuksia palveluun ja henkilöstön hyvinvointiin ja jaksamiseen
- Palveluseteleissä ei ole huomioitu hintojen nousua, kaikissa seteleissä ei ole tehty ollenkaan hinnantarkastusta. Osassa palveluseteleitä ei hinta vastaa palveluun käytettyä työaikaa.

Vanhusneuvosto

22.10.2024

Vanhusneuvosto

- Vanhusneuvosto haluaa nostaa esille huolen siitä, että talousarvioesityksessä ei ole huomioitu riittävästi väestön ikääntymistä ja palveluiden tarpeen kasvua. Raskaan palvelurakenteen keventäminen edellyttää riittävää panostamista ennaltaehkäisyyn ja varhaiseen puuttumiseen sekä kuntoutukseen.
- Talousarvioesityksessä ei näy resursseja seniorikeskuksiin, vaikka niiden toiminnan käynnistämisen on arvioitu vähentävän ikääntyneiden ohjautumista raskaampiin palveluihin. Tämä on nostettu kuitenkin painopisteeksi uudistumisohjelmassa. Seniorikeskustoimintaan tulisi liittää digiosaamisen ohjausta.
- Omaishoidon 1.hoitopalkkioluokan poistaminen tulee lisäämään merkittävästi kotipalveluiden tarvetta. THL:n raportin mukaan Keski-Suomen omaishoidon alaraja on kansallisesti jo nyt yksi tiukimmista, eli sen piirissä olevat ovat jo hyvinkin hoitoisia. 1. hoitopalkkioluokan poistaminen tulee lisäämään kotipalvelun käyntejä 2-3 kertaa vuorokaudessa.
- Ympärivuorokautisen palveluasumisen mahdollistuminen jokaisessa kunnassa toteutunee talousarvion raamissa. Tämä on hyvä asia, samoin kuin johtamisrakenteen selkeyttäminen ja seniorin hyvinvointineuvolatoiminnan vakinaistaminen koko hyvinvointialueelle.
- Asiakasmaksujen ja asukasvuokrien korotuksilla on suuri vaikutus pienituloisille ikääntyneille, jotka tarvitsevat paljon palveluita.
- Etävastaanoton käyntimaksu vaatii selvennystä, pelkkä puhelinkontakti ei saa olla käyntimaksun arvoinen
- Yhteisöllisen asumisen SKET maksu 50 e on edelleen epäselvä

Järjestöjen ja seurakuntien vaikuttamistoimien 22.10.2024

Järjestöjen ja seurakuntien vaikuttamistoimielin

- Järjestöjen ja seurakuntien vaikuttamistoimielin esittää huolen vuokrien ja asiakasmaksujen korotusten vaikutuksista heikommassa asemassa olevien, pienituloisten ja paljon palveluita tarvitsevien henkilöiden toimeentuloon
- Lisäävätkö hinnankorotukset merkittävästi KELA:n asumistuen sekä toimeentulotuen tarvetta (asukasvuokrat ja asiakasmaksut)?
- Erikoissairaanhoidon poliklinikkamaksun ja sarjahoitomaksun 45 % korotus on liian suuri. Aiheuttaa suuria haasteita paljon palveluita tarvitsevalle.
- Sijaismäärärahojen vähentäminen huolestuttaa, kuinka se vaikuttaa henkilökunnan jaksamiseen
- Monessa kohdassa viitataan järjestöjen kanssa tehtävään yhteistyöhön, mikä on tärkeää. Kuitenkin myös järjestöjen avustuksista leikataan kansallisesti merkittävästi. Järjestöillä on huoli toimintaedellytysten heiketessä vaikutuksista keskisuomalaisten arkeen (kriisit ja sairastumiset) sekä siihen mitä järjestöt voivat tehdä tulevaisuudessa. Tulevaisuudessa järjestöillä ei ole sellaisia resursseja yhteistyöhön kuin nyt. Järjestöjen toimintaedellytyksiin vaikuttaa myös aktiivisten toimijoiden löytäminen.

Järjestöjen ja seurakuntien vaikuttamistoimielin

- Palvelukatkojen ja sulkuaikojen pidentäminen (loma- ja kesäajat) entisestään tulee lisäämään merkittävästi painetta päivystykseen.
- Omaishoidon hoitomaksuluokka I leikkausesityksen pohjalle toivotaan vaikutusten tarkka arviointia ennen päätöksentekoa.
- Uudessa vammaispalvelulaissa on tulkinnanvaraa (esim. suojasäännös). Riskinä on, että välttämättömien palvelujen maksullisuutta lisätään ja vammaisen henkilö ei enää saa tarvitsemiaan palveluja tai niihin tulee heikennyksiä, kun vammaispalvelulain mukaan sovelletaankin sosiaalihuoltolakia, jolla saadaan ehkä säästöjä, mutta samalla ihmisten yhdenvertaisuus vaarantuu. Elämäntilanne tulisi huomioida elämänvaiheen sijaan, vamma ei johdu tavanomaisesta ikääntymisestä.

Hyvinvointi

Terveys

Turvallisuus